

Через терни - до зірок (**PER ASPERA AD ASTRA**)

«Тільки за можливості у найближчому ж майбутньому почати по-справжньому господарювати на нашій планеті і потрібно бачити основне велике значення для неї у завоюванні просторів Сонячної системи».

Юрій Кондратюк

Великі ідеї народжуються в умах одиниць, які приходять завжди не в своєму часі. Історичний досвід показує – при житті таких людей гонять, а через сотні років усвідомлюють та приймають як великих геніїв свого часу.

Ми з вами являємось живими свідками того, як за сотні років від теоретичних ідей викладених на папері, сьогодні – мандруємо космічними просторами.

Першому польоту людини в космос передувала напружена праця піонерів космонавтики – мрійників і теоретиків, які пропагували необхідність космічних польотів і теоретично обґрунтовували їх можливість. Одним з піонерів космонавтики був Олександр Гнатович Шаргей, більше відомий як Юрій Васильович Кондратюк, геній космонавтики, за життя неоцінений співвітчизниками. Майже всі пропозиції, обґрунтовані Ю.В.Кондратюком у книгах, які він видав власним коштом у 1919 і 1927 рр., були реалізовані на практиці. Зокрема, саме його розрахунки лягли в основу розробки траєкторії польоту людини на Місяць.

У 1969 році після вдалої висадки астронавтів Ніла Армстронга і Едвіна Олдріна на Місяць американський вчений доктор Джордж Лоу зізнався в одному з інтерв'ю:

«Ми розшукали маленьку непримітну книжечку, видану в Росії відразу ж після революції. Автор її - Юрій Кондратюк - обґрунтував і розрахував енергетичну вигідність посадки на Місяць за схемою: політ на орбіту Місяця - старт на Місяць з орбіти - повернення на орбіту і стиковка з основним кораблем - політ на Землю».

А вже у 1970 році Ніл Армстронг приїхав до Новосибірська тільки для того, щоб взяти

жменю землі біля будинку Радянська, 24. Саме тут жив і працював Юрій Кондратюк. Згодом Армстронг заявив: **«Ця земля для мене має не меншу цінність, ніж місячний ґрунт».**

Навряд чи знайдеться в історії космонавтики людина з біографією настільки загадковою і такою, що містить так багато незрозумілих фактів, як у вченого, який ввійшов у науку під ім'ям Юрія Васильовича Кондратюка. У справжньому житті цієї легендарної особистості багато чого і дотепер покрито таємницями, загадками, незрозуміlostями. Та й сам він, щоб вціліти і заплутати сліди, створив їх чимало. Йому судилося трагічна доля жити під чужим ім'ям і прославити його.

Сьогодні про Юрія Кондратюка відомо досить багато, але є і не до кінця з'ясовані моменти в його біографії. Про історію імені, великий талант та винаходи, ворогів і коханих жінок одного з найвідоміших людей в історії космонавтики ми розкажемо сьогодні.

Як вже говорилося, справжнє прізвище Юрія Кондратюка — **Олександр Шаргей**. Народився він 21 червня 1897 року у Полтаві. Батько Гнат Бенедиктович Шаргей (дворянин польського походження католицького віросповідання) був студентом юридичного факультету Київського університету. Мати Людмила Львівна Шліппенбах (спадкоємиця древнього аристократичного роду, що бере початок від шведських баронів) була вчителькою географії Києво-Подільської жіночої гімназії. На жаль, так склалося, що вона брала участь у студентській демонстрації протесту у відповідь на спалення в Петропавлівській фортеці народоволки Марії Ветрової, була арештована і перебувала в Лук'янівській тюрмі. Там вона втратила душевне здоров'я й померла, коли синові виповнилося тринадцять років. Не знав він і батька — «вічного» студента. Спочатку той навчався у Київському університеті, потім у Вищій технічній школі у Дармиггадті, після повернення з Німеччини поїхав до Санкт-Петербурга, де також продовжував навчання. Там він взяв цивільний шлюб з іншою жінкою (Оленою Петрівною Карєвою), але невдовзі захворів і помер в тому ж 1910 році.

Отож малий Олександр був з шестирічного віку під наглядом своєї бабусі Катерини Кирилівни і нерідного діда Якіма Микитовича Даценків. Саме вони стали його вихователями і дійсними батьками. Дитячі і юнацькі роки майбутнього вченого пройшли в атмосфері українського патріархального побуту.

З 1910 по 1916 роки Олександр навчався у 2-й полтавській чоловічій гімназії і закінчив її зі срібною медаллю. І в атестаті його було зазначено, що ця медаль дана **«во внимание к отличным успехам в науках, особенно в физике и математике».**

Навчаючись в гімназії, Сашко прочитав роман Бернгарда Келлермана «Тунель», у якому йдеться про спорудження під Атлантичним океаном тунелю між Європою й Америкою. Твір справив на юнака настільки сильне враження, що він і сам загорівся бажанням пробити глибоку шахту аж до ядра Землі. А коли зрозумів, що це йому не вдасться, направив політ творчої уяви в космос. Став роздумувати над тим, як на практиці здійснити міжпланетну подорож. 17-річним Олександр створив першу наукову працю в чотирьох учнівських зошитах, що нині зберігаються в архіві Інституту історії природознавства і техніки Російської академії наук у Москві. У них йдеться про основні умови польоту: бути керованим і не смертельним для людини і туди, і назад, витримувати надмірні навантаження. Не знаючи про роботи Ціолковського, закордонних науковців, юнак дійшов висновку, що «прилад» має бути реактивним, описав його форму, передбачив у ньому камеру для людини — приладів та їжі.

Полтавський гімназист запропонував і розрахував можливість старту із Землі в космос реактивної ракети на хімічному паливі, чого до нього не робив ніхто. Але головне — він обґрунтував схему, яку використають нащадки під час польотів із Землі до інших планет. Нині вона відома в науці як **«траса Кондратюка».**

Після закінчення гімназії він вступив на механічне відділення Петроградського політехнічного інституту (нині Санкт-Петербурзький державний політехнічний університет) і оселився у своїй мачухи Олени Петрівни.

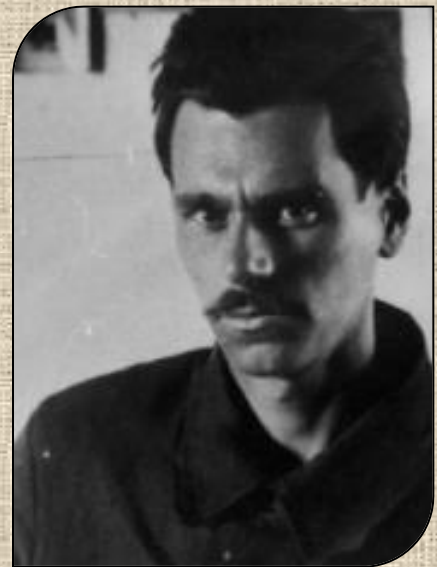
Тут він продовжив роботу над своїм захопленням – проблемою міжпланетних перельотів, а через кілька років закінчив рукопис, присвячену цим питанням, - **«Тим, хто буде читати,**

щоб будувати» (1918-1919 роки).

Однак провчився він в інституті недовго, до листопада місяця, коли був покликаний в армію і зарахований у школу прапорщиків при одному з петербурзьких юнкерських училищ. Потім потрапив на фронт і до березня 1918 року воював на Кавказькому фронті. І почався в його житті калейдоскоп подій, які у той буремний час революції і громадянської війни випали на долю багатьох. Після Жовтневої революції, як офіцер царської армії, був мобілізований в Білу армію, але дезертирував з неї. В кінці 1919 року був знову мобілізований. Щоб не воювати, по дорозі з Києва в Одесу він втік з військового ешелону, втративши при цьому всі документи. Клеймо білого офіцера в 1921 році нічого хорошого не обіцяло. Деякий час він переховувався на напівлегальному становищі у близьких людей в містечку Малі Виски, що під Києвом.

Після громадянської війни життя було важке. Шаргей часто переїжджав з місця на місце і брався за будь яку роботу, яка могла прогодувати: працював вантажником і мастильником на залізниці, механіком на млині та олійні, механіком кочегарки на цукровому заводі та елеваторі...

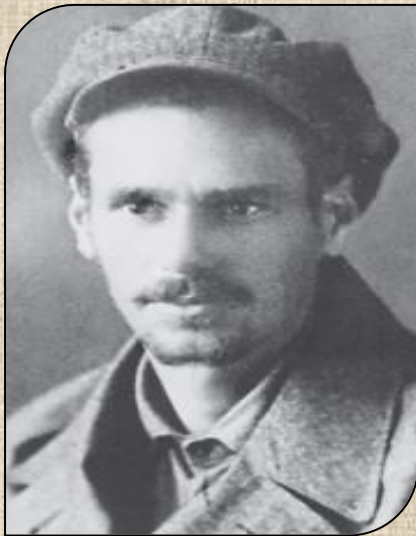
Будь-якої миті Олександра як колишнього білогвардійського офіцера могли заарештувати. Щоб позбутися відчуття постійного страху перед невизначеним майбутнім, він пішов на відчайдушний вчинок. Саме в цей час у Києві помирає від туберкульозу Георгій Васильович Кондратюк, родич знайомого приятельки його мачухи. Вона передає з великою обережністю метрику небіжчика Олександрові. **Так в 1921 р. Олександр Шаргей став Юрієм Кондратюком 1890 року народження.**

1926 р.

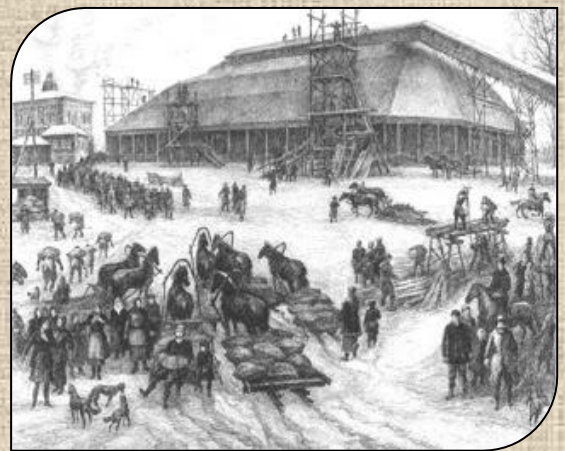
Цю таємницю знали лише кілька людей і зберігали її довгі роки. Мачуха Олена Петрівна повідомила її дочці Ніні (зведеній сестрі Олександра) лише перед своєю смертю. У 1977 році Ніна Ігнатіївна Шаргей дала письмові показання Спеціальній комісії про обставини зміни імені і прізвища її зведеним братом Олександром Ігнатійовичем Шаргеєм. Але це було потім...

З 1921 по 1927 роки новоспечений Кондратюк працював в Південній Україні, на Кубані і Північному Кавказі, починаючи з мастильника і причіплювача вагонів і кінчаючи механіком на елеваторі.

1927 р.

За величезні розміри сам автор назвав його «мастодонтом», порівнюючи з доісторичною твариною. Щоправда, за своє творіння був... заарештований 30 липня 1930 року разом зі своїм керівником, районним інженером Петром Горчаковим. На чоловіків написали донос і звинуватили в шкідництві, бо вони створили елеватор за принципом зрубу — без металу та цвяхів. У доносі йшлося, що це зроблено для того, щоб будівля якомога швидше розвалилася, і було загублено багато тон зерна. Насправді ж цей «мастодонт» прослужив людям дуже довго, він вистояв перед землетрусом та кригою. І лише в другій половині 1980-х років згорів через вогнище, яке розвели всередині нього безпритульні.

Выписка из протокола	
Коллежский ОГПУ (судебное) Ю - Ноябрь 1931	
СЛУШАЛИ:	ПОСТАНОВИЛИ: доп. 2
Рассмотр дела № 108854 КОНДРАТЕНА Юрия Васильевича, на приг. пост. Кол. ОГПУ от У-31 г. к закл. в концлаг. сроком на 3 года.	Во изменение прежнего постановления - КОНДРАТЕНА Юрия Васильевича - выслать через ПДОГПУ в Зап. Си- бирь на оставшийся срок, для работы на предприятиях Союз- хлеба и хлебстроя.
Подпись - ВЕРНО Секретарь Коллежского ОГПУ	

10 травня 1931 р. його засудили на три роки таборів (Судова колегія у кримінальних справах Верховної Ради РСФСР своїм визначенням № ОС-70-8 від 26 березня 1930 реабілітувала Кондратюка за відсутністю складу злочину). Первісне покарання три роки концтабору було переглянуто.

Замість таборів Юрій був притягнутий до роботи в утвореному в Новосибірську спеціалізованому бюро для в'язнів-інженерів № 14 по проектуванню вугільних підприємств. Це секретні науково-дослідні і конструкторські структури НКВД-МГБ, де використовувалася праця

ув'язнених інженерів. Там він проробив до серпня 1932 року, встигнувши одержати патент і авторське посвідчення в галузі горношахтного устаткування.

Ще під час будівництва елеваторів, незважаючи на всі перипетії, Юрій Васильович ніколи не забував про свою «першу любов» - про космос. В 1925 р. нікому невідомий механік Ю. Кондратюк надіслав до Москви рукопис **«Про міжпланетні подорожі»**, який отримав блискучу рецензію великого авторитета, проф. Ветчинкіна як «найповніше дослідження з усіх, що були написані». Проте після двох років тяганини видавництво так і не опублікувало працю. І тоді Кондратюк вирішив видати її за власні кошти, заробивши винаходами в елеваторній справі. У 1929 році він видав у Новосибірську накладом 2000 екземплярів книгу **"Завоювання міжпланетних просторів"**, у якій була визначена послідовність перших етапів освоєння космічного простору. Більш докладно розглядалися питання, підняті в його ранній роботі "Тим, хто буде читати, щоб будувати". Зокрема, у книзі було запропоновано використовувати для постачання супутників на навколосемній орбіті ракетно-артилерійські системи (у даний час ця пропозиція реалізована у виді транспортної системи "Прогрес"). Крім того, у роботі були досліджені питання теплового захисту космічних апаратів при їхньому русі в атмосфері.

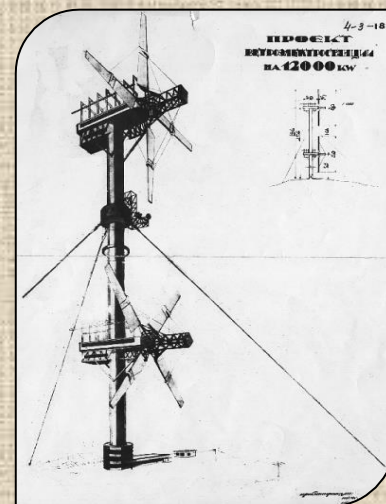

Книга обсягом всього в 79 сторінок (разом зі схемами і кресленнями) вийшла накладом у 2000 примірників, відразу стала бібліографічною рідкістю. Чимало для виходу книги зробив і Сергій Корольов.

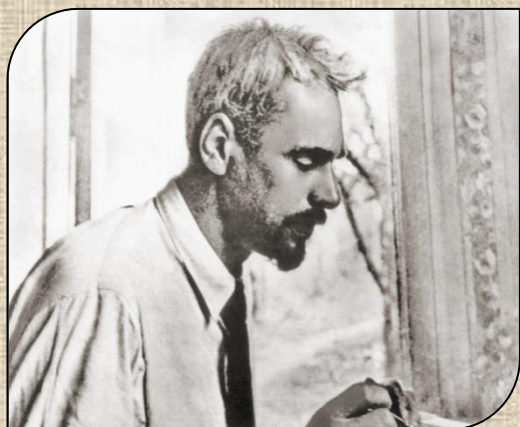
«Автор сподівається, що йому вдалося представити задачу завоювання Сонячної системи не у вигляді теоретичних основ ... а у вигляді проекту, ще не деталізованого, але вже з конкретними цифрами», - писав Кондратюк.

Під час роботи в Бюро № 14 Ю.В.Кондратюк випадково ознайомився з умовами конкурсу, оголошеного Наркоматом важкої промисловості, на проектування потужної Кримської вітроелектростанції (ВЕС). Будувати її збиралися з метою забезпечення електроенергією всього Південного берега Криму. Над проектом працювали кращі фахівці всіх профільних інститутів неосяжного Радянського Союзу, але всі їхні ідеї виявилися незначними перед польотом думки Кондратюка. Він розробив вітряк, який запропонував встановити на величезній 165-метровій залізобетонній щоглі.

Вчений придумав, як зробити так, щоб ця височезна конструкція витримала сильні вітри: всередині щогли (від вершини до основи) запропонував натягнути троси, які прийняли б на себе навантаження. Його проект переміг і був виконаний у співавторстві з П. К. Горчаковым, а пізніше до проекту залучили інженера Н. В. Никітіна, майбутнього творця Останкінської телевежі в Москві.

Ескізне проектування ВЭС було довершено в листопаді 1932 року і незабаром за проханням С. Орджонікідзе автори проекту одержали дозвіл ГПУ на поїздку в Москву. У травні 1933 року Кондратюк потрапив до філії Інституту промислової енергетики в Харкові, на той час столиці України.

У 1934-1938 роках він трудився у Харківському інституті промислової енергетики над розробкою вже робочого проекту Кримської ВЕС. Після таємничої смерті Орджонікідзе проект Кондратюка було визнано непридатним, будівництво в Криму припинено, контору ліквідовано, а самого Кондратюка залишено майже без засобів до існування.

Його було переведено на посаду начальника технічного відділу вітросектору при Теплоелектропроекті Наркомтехпрому СРСР з розробки малопотужних ВЕС. Згодом він став начальником проектного відділу Проектно-експериментальної контори. А його розробки щодо залізобетонних веж згодом були використані при спорудженні телевізійної башти в Останкіно.

Особисте життя Кондратюка довгий час не складалася, дітей так і не було. Був у нього короткий і невдалий, напевно, єдиний в його житті роман. Закохавшись в красуню Зою Ценіну, у якої він придбав квартиру, він запропонував їй вийти за нього заміж, але вона тільки усміхнулася - вони були зовсім різними. Потім тільки стало відомо, що коло чоловіків Зої - суцільно багаті і щедрі шанувальники. Добрий і щирий, завжди готовий заради друга зняти останню сорочку, звичайно, він їй не підходив. Кондратюк зібрав речі з квартири в Новосибірську, попрощався, і більше вони не бачилися.

Уже в Москві він познайомився з Галиною Павлівною Плетньовою, його майбутньою цивільною дружиною, яка зберегла його фронтові листи - аж до 1942 року - року офіційної смерті Кондратюка.

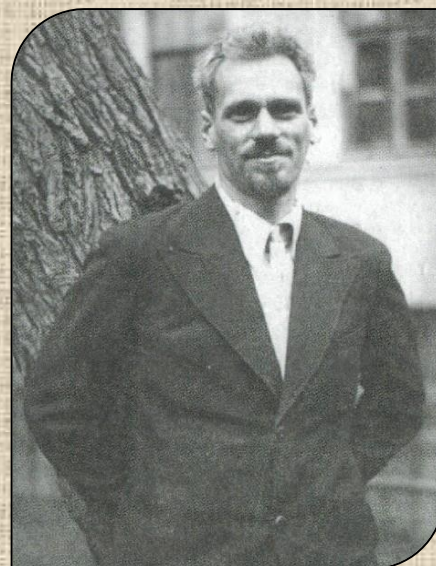
Зоя Ценіна

Галина Плетньова

У його долі було багато цікавих і непересічних пам'ятних зустрічей. Лев Троцький, котрий тоді очолював науково-технічний відділ Всесоюзної ради народного господарства, запрошував його на роботу в один з науково-дослідних інститутів (це після того, як була опублікована його праця).

У період 30-х він отримував наполегливі і вигідні пропозиції про співпрацю від С. П. Корольова, проте відповів відмовою, справжня причина якої була в тому, що робота над військовими проектами передбачала жорсткий контроль з боку НКВД. При перевірці біографії міг бути розкритий факт підробки документів і білогвардійське минуле, за яким міг слідувати розстріл. Тому Юрій Васильович і вирішив продовжити свою діяльність в іншій області, де «погляд» чекістів був не настільки «пильним».

Високу оцінку космічним розрахункам Юрія дав Ціолковський. Він відзначив його високу математичну ерудицію і підтвердив, що свої відкриття юнак зробив сам. От що може дати самоосвіта, постійна праця над собою і постійне бажання досягнути своєї мрії.

Можливо, він би ще довго плідно трудився на благо вітчизняної вітроенергетики (або в якийсь інший області), якби не почалася Друга світова війна ...

21 червня 1941 р. Олександрові Шаргею виповнилося 44 роки. Цей день — справжній день народження — вже досить тривалий час він відзначав сам. Й цього разу він іде на полігон, відпускає на ніч сторожа, залишається сам і всю ніч проводить у роздумах про своє

життя, своє минуле. А вранці довідується, що розпочалася війна. Рішення приходить відразу — на фронт. 6 липня 1941 р. Ю.В. Кондратюк відправляється добровольцем у дивізію народного ополчення Київського району м. Москви і зараховується червоноармійцем роти зв'язку стрілецького полку. Ця дивізія

одразу ж потрапляє на фронт.

З жовтня 1941 р. почався запеклий бій. В одній із сутичок обірвався телефонний зв'язок. Червоноармієць роти зв'язку Ю. Кондратюк зголосився поновити його. Уникаючи куль і вибухів снарядів, він подався шукати місце обриву проводу і... не повернувся. Загинув... Чи зник без вісти. Подальша доля Кондратюка покрита таємницею. Таким чином, завершення життєвого шляху Ю.В. Кондратюка невідоме. Як часто буває у таких випадках, невідомість служить ґрунтом для різного роду сенсацій та версій.

Версія перша – загинув на фронті. Існує лист Центрального архіву Міністерства оборони СРСР: **«За документами обліку безповоротних втрат сержантів і солдатів Радянської Армії встановлено:**

– рядовий Кондратюк Юрій Васильович, 1900 р. народження, уродженець м. Луцька, призваний до РА Київським РВК м. Москви, перебуваючи на фронті Великої Вітчизняної війни, загинув 3 жовтня 1941 р. на території селища Засецький і сіл Великі та Малі Совки Кіровського р-ну Калузької обл.».

Пізніше на основі деяких матеріалів та розповідей свідків встановлено, що Юрій Кондратюк загинув 23 лютого 1942 року на Орловській землі, коли у день свята Червоної армії у марних спробах прорвати німецький фронт були покладені цілі дивізії радянських воїнів. Існують його автографи в роздавальних відомостях 1-го батальйону зв'язку 1281-го стрілецького полку, а також останній лист, датований 2 січня 1942 року, який Кондратюк направив Галині Плетньовій. А її відповідь вже так і не знайшла свого адресата. Лист повернувся назад.

Версія друга – потрапив у полон до нацистів. Коли Кондратюк пішов добровольцем на фронт у Московське ополчення, він опинився у полоні в нацистів. Мав при собі зошит із розрахунками, які стосувалися ракетно-космічної теми. Той зошит потрапив на очі одному зі спеціалістів. Тоді Кондратюка відправили до вченого Вернера фон Брауна, який очолював ракетну програму нацистської Німеччини, (згадаймо про родичів у Німеччині і про те, що нащадок фон Шліппенбахів мав право вважатися арійцем). А після війни вченого забрали американці до США. У новій країні Юрій Кондратюк знову змушений був змінити ім'я.

Версія третя - працював на гітлерівців. Вернер фон Браун, який після війни переїхав до США і ніколи не був прощений за співпрацю з гітлерівцями, та Юрій Кондратюк — це одна особа.

Версія четверта – утік до США та помре у забутті. Після нацистського полону Юрій Кондратюк, побоюючись переслідувань у Радянському Союзі, переїхав до США.

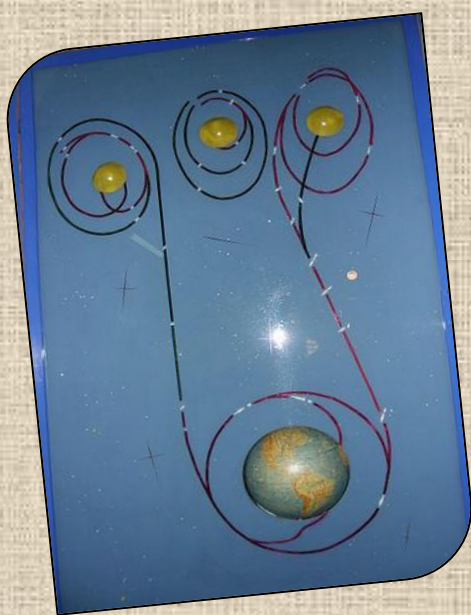
Але це все лише версії, а достеменної правди і досі не знає ніхто...

Таємницю загибелі Юрія Васильовича Кондратюка намагалися розкрити безліч разів. Перший раз його долею зацікавилися в 1942 році в СМЕРШ. Тоді з'ясовували долю всіх, хто згинув у кривавій м'ясорубці в перші місяці війни. Особистів найбільше цікавило питання, чи не потрапив Кондратюк в полон, як мільйони інших наших співгромадян? Будь-яких даних на цей рахунок знайти не вдалося, тому Кондратюка включили в список безповоротних втрат Червоної армії. «Похоронка» не висилалась, так як при вступі до лав народного ополчення Кондратюк написав, що родичів, яким слід було б направити її в разі його загибелі, він не має.

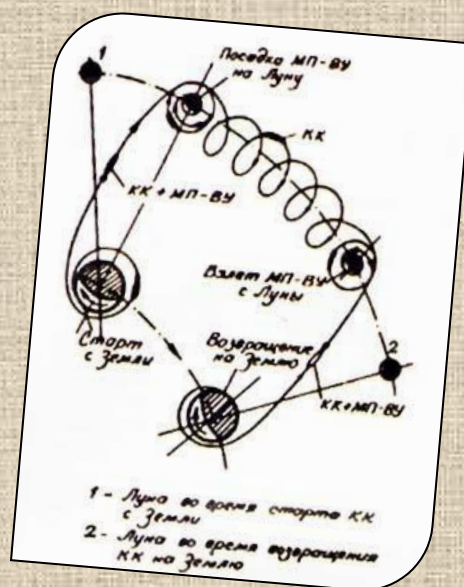
Другий раз долею Кондратюка зацікавилися вже в післявоєнні роки, коли Міністерство оборони СРСР проводило масштабну компанію з уточнення радянських втрат в роки війни. Знову перевіряли всіх, хто значився зниклим без вести. Їх дані шукали в списках тих, хто знаходився в полоні, хто співпрацював з німцями на окупованій території, хто дезертирував з Червоної армії, і в інших аналогічних списках. Ні в одному з них прізвище Кондратюка не зустрічалася, що дало підставу підтвердити його загибель. Правда, точну дату смерті встановити не вдалося.

Знову ім'я Кондратюка привернуло до себе увагу в березні 1969 року, коли на сторінках

американського журналу Life Девід Шерідан опублікував статтю **«Як ідея, яку ніхто не хотів визнавати, перетворилася в місячний модуль»**. У ній він детально розповів про те, як і чому американці обрали для програми Apollo схему польоту, що передбачала вихід основного модуля корабля на селеноцентричну орбіту, а висадку астронавтів на поверхню Місяця в місячному модулі. Тоді американська преса, офіційно повідомила, що при розробці проектів висадки астронавтів США на Місяць використовувалися ідеї Юрія Васильовича Кондратюка, які описувалися в його книзі, виданій ще в 1929 р. Виявилося, що інженер Національної комісії з дослідження космічного простору (НАСА) США Джон Хуболт, названий «американським Кондратюком», запозичив розрахунки Юрія Васильовича при розробці «місячного модуля», спеціального апарату для спуску на Місяць і повернення на корабель «Аполлон».

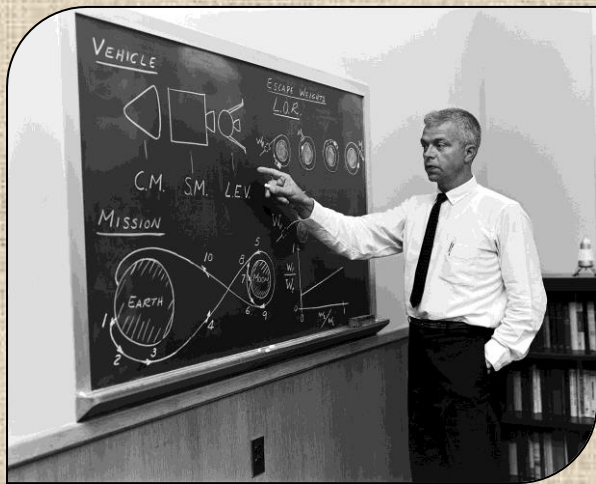
Ілюстрація траси Кондратюка
Полтавський музей авіації та космонавтики

Траса Кондратюка

Під час обговорення варіантів польоту на Місяць у Головному управлінні пілотованих польотів NASA виникла суперечка між групою Вернера фон Брауна і групою Джона Хуболта, яка пропонувала вивести корабель на навколomisячну орбіту, потім відокремити й спустити на Місяць спеціальну кабіну. Цю ідею, з котрою пізніше погодилися всі керівники американської програми, взяли саме з книги Юрія.

«Траса Кондратюка» - найбільш енергетично вигідна траєкторія космічного польоту на Місяць, - зазначав Джон Хуболт, - Кондратюк приблизно 50 років тому розрахував, що схема відділення останнього модуля від космічного корабля-носія, є в енергетичному відношенні кращим способом посадки на Місяць».

Коли я на світанку у березні 1968 року із завмиранням серця стежив на мисі Кеннеді за стартом ракети, що несла корабель «Аполон» у напрямку Місяця, я думав у цей час про українця Юрія Кондратюка, який 50 років тому розробив ту саму трасу, по якій належало летіти нашим астронавтам: **Боже мій!..»**, - писав Хуболт.

Висловлення Хуболта і стало відправною точкою для появи в західній бульварній пресі припущень про те, що Юрій Кондратюк не загинув на війні, а потрапив в полон, працював разом з Вернером фон Брауном в ракетному центрі Третього рейху Пенемюнде, а після закінчення Другої світової війни перебрався за океан, де перетворився в ... Джона Хуболта. Як аргумент прихильники даної версії приводили факт виявлення після війни в Пенемюнде рукописного зошита Юрія Кондратюка з формулами і розрахунками по ракетній техніці

Дійсно, такий зошит було знайдено в німецькому ракетному центрі після розгрому гітлерівської Німеччини. Але яким чином він туди потрапив - загадка, розгадати яку тепер уже навряд чи вдасться

Найімовірніше, зошит було знайдено в особистих речах безіменного радянського солдата, труп якого німці виявили на полі бою в лютому 1942 року. Знаючи педантичність німців і їх прагнення до порядку, можна припустити, що трофейні команди передали дивний зошит з безліччю формул «за призначенням». Так він і потрапив в Пенемюнде... Але потрапив саме зошит, а не автор записів, який, вірогідно, був на той час уже мертвий

Заступник Кондратюка в проектному відділі проектно-експериментальної контори вітроелектростанцій (ПЕК ВЕС) Наркомату електростанцій і електропромисловості Казеєв згадував: **«У Юрія Васильовича був великий складаний портфель, в якому на швидкозшивачі була підшита його книга «Завоювання міжпланетних просторів», якісь папери і важливі документи»**. Ці рукописи досі не знайдені. Виходить, що не всі таємниці Кондратюка ще розкриті?!

Як би там не було, але публікації в західній бульварній пресі не залишилися непоміченими в Радянському Союзі. Особливо припущення про те, що Кондратюк не загинув, а перейшов на бік німців. На цей раз за нього «взялися всерйоз». Чекісти підійшли до

«питання» з властивою їм ґрунтовністю. Знову були вивчені документи періоду Великої Вітчизняної війни, перевірені ще раз ті відомості, які він сам зазначав у численних анкетах. Тоді-то і «спливли» деякі «дивацтва» в його біографії

Наприклад, з'ясувалося, що прізвища Кондратюка немає в списку студентів, які в 1916 році були зараховані в Петроградський політехнічний інститут. Зате є студент з іншим прізвищем - Шаргей, що заповнив заяву про прийом в інститут почерком Кондратюка. Далі більше. Докопалися і до школи прапорщиків, і до служби в Білій армії. Знайшли родичів Шаргея-Кондратюка. Вище вже згадувалося, що його зведена сестра Ніна Гнатівна Шаргей в 1977 році давала письмові свідчення про обставини зміни прізвища її братом.

Але навіть настільки ретельне розслідування, проведене органами КДБ, позбавило змоги відповісти на три важливих питання: коли, де і як загинув Юрій Васильович Кондратюк? З'ясуванням цього питання зайнялися на початку 1980-х років його родичі, товариші по службі і ентузіасти. Інформацію від чекістів вони не мали, про рішення ЦК КПРС приховати обставини зміни прізвища Шаргеєм не знали, тому діяли так, як тільки і могли - через Центральний архів Міністерства оборони СРСР (ЦАМО). Зовсім недавно ці документи були відкриті для загального доступу.

Нові свідчення, які вдалося відшукати в 1990 році, дозволили уточнити дату і місце загибелі Кондратюка. ***Але лише уточнити, а не зробити цей факт безперечним***

В даний час вважається, що Юрій Васильович Кондратюк загинув 25 лютого 1942 року. Саме цю дату можна знайти у всіх сучасних довідниках. Чи буде вона «остаточною», сказати складно. Особливо враховуючи те, що зараз розкриваються всі нові і нові архіви. А значить, з'являється зайвий шанс уточнити те, що залишається невідомим.

Доля Олександра Гнатовича Шаргея дивна і трагічна. Він був самоуком, але зараз його роботи визнані у всьому світі, і він по праву стоїть в ряду піонерів світової космонавтики. Власне, він став Людиною Всесвіту. Ім'я Юрія Кондратюка золотими літерами написано в залі слави Космічного музею NASA у США. У американській Флориді на космодромі встановлено пам'ятник, де висічені імена вчених й астронавтів, причетних до польоту на Місяць, там є й ім'я українця Кондратюка.

У зв'язку з візитом групи американських вчених і фахівців в області космонавтики в Новосибірськ, у квартирі, де проживав Кондратюк, було екстрено створено музей Ю. Кондратюка (1996 р.). Тепер це Науково-меморіальний центр. У станиці Октябрська Краснодарського краю є "Меморіальний музей Ю. В. Кондратюка".

У Полтаві теоретику завоювання космосу встановили пам'ятник. У 1997 році ім'я свого земляка полтавчани присвоїли Полтавському технічному університету (колишньому до 1995 року Полтавському інженерно-будівельному інституту), нині це Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка.

На його честь названо астероїд 3084 і навіть кратер на зворотному боці Місяця... А ще іменем Ю. Кондратюка названо одну з вулиць в м. Києві.

Пам'ятники Ю. Кондратюку встановлено в Полтаві, в м Горішні Плавні Полтавської області. Меморіальні дошки на честь Ю. Кондратюка встановлені в Харкові, Полтаві, Санкт-Петербурзі.

Пам'ятник Юрію Кондратюку в Полтаві

Дошка на будинку, де народився Кондратюк, Полтава

Меморіальна дошка на місці будинку, де в 1933-1934 працював Ю.Кондратюк, Харків

Федерація космонавтики України і Росії випустила пам'ятну медаль на честь Ю. В. Кондратюка. У 1997 році випущена ювілейна монета із зображенням Ю. В. Кондратюка, присвячена 100-річчю від дня народження вченого, а також поштові марки.

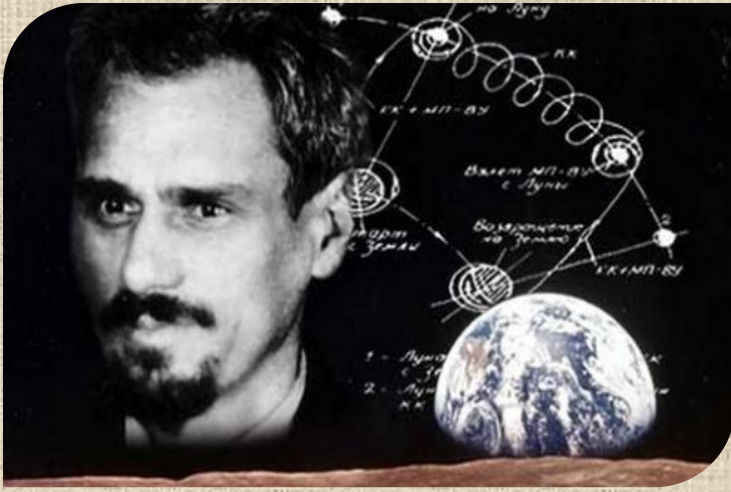
Федерація космонавтики України заснувала диплом імені Кондратюка, яким нагороджуються талановиті вчені, конструктори, а також ветерани ракетно-космічної сфери. У 2001 році ім'ям Кондратюка названо музей авіації та космонавтики в Полтаві.

Визначальним у наукових розробках Кондратюка є те, що він розглядав завоювання міжпланетних просторів як засіб покращення життя людей на Землі. Він обґрунтував можливість досягнення космічних швидкостей лише при застосуванні багатоступеневих ракет, розробив теорію проміжних станцій (ракетних баз) у вигляді супутників планет; розрахував траєкторії економічного злету з Землі та температурний режим при терті об атмосферу; запропонував використовувати як паливо для ракетних двигунів деякі метали, в т.ч. магній, літій, алюміній. Рекомендував космонавтам виходити у відкритий космос в костюмах, більш чи менш подібних до водолазних, використовуючи при цьому шлюз і маючи запас повітря. Довів, що ракета, що не скидає своїх баків, вилетіти за межі земного тяжіння не може. А ще його ідеї були використані при будівництві Кримської вітроенергетичної станції, втілені у проекті Останкінської телевізійної вежі, працюють і досі елеватори та ковші в них, які побудував Кондратюк. Все це є тріумфом його генія, "генія в обмотках" — так назвав його класик нашої літератури Олесь Гончар. На жаль, наші генії вмирали часто за інтереси імперій, які потали їхню Батьківщину. І все-ж ім'я Юрія Кондратюка повертається в Україну. Було відсвятковано у 1997 році столітній ювілей, який відзначався в рамках ЮНЕСКО.

24 – 26 травня 2017 р. в Полтавському національному технічному університеті ім. Ю. Кондратюка відбулася Міжнародна науково-практична конференція **«Kondratyuk Innovations XX – XXI»**, присвячена 120-й річниці народження видатного українця Юрія Кондратюка (Олександра Шаргея), що відзначається відповідно до Постанови Верховної Ради України від 22.12.2016 № 1807-19 «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2017 році».

Творча спадщина геніального теоретика космонавтики Юрія Кондратюка дивовижна за своїм значенням, а його життя було трагічним і все ще залишається загадковим.

Геніальному уродженцю Полтави випало прожити лише 44 роки. Проте це коротке життя було таке яскраве, що одні дослідники порівнюють його зі сліпучим метеоритом, який промайнув на небосхилі, а інші кажуть: «Ні! Доля Юрія Кондратюка, швидше, схожа на далеку згаслу зірку, світло від якої і сьогодні йде до людей».

Передовий косміст з нестандартними, але продуманими рішеннями, піонер космічної діяльності Юрій Васильович Кондратюк — скарб усієї науки, надбання усього українського народу. Так поцінують його сучасники.

Використані джерела

Геній з Полтави – Юрій Кондратюк [Електронний ресурс] / за матеріалами: Шендеровський Василь. Нехай не гасне світ науки. Книга перша. - 3-є вид. / за ред. Е. Бабчук. – Київ, ВД «Простір», 2009. – с. 116 - 121. – Режим доступу : <https://mala.storinka.org/геній-з-полтави-юрій-кондратюк.html> (дата звернення : 15.04.17). – Назва з екрана.

Грабовський, С. Шлях до зірок. Україна. XX століття [Текст] / С. Грабовський. – // Сучасність. – 2007. – № 8. – С. 78-109.

Данилець, О. Політ на Місяць спланували в Полтаві [Електронний ресурс] / Олександр Данилець // Урядовий кур'єр. Газета Кабінету Міністрів України : веб-сайт. Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/polit-na-misyac-splanuvali-v-poltavi/> (дата звернення : 16.04.17). – Назва з екрана.

Даценко, А. Александр Шаргей – Юрий Кондратюк, сын Украины, Полтавы [Текст] / А. Даценко. – Полтава : Полтава, 1997. – 352 с.

Мікульонок, І. Кондратюк Юрій Васильович – піонер космонавтики. До 115-річчя з дня

народження [Електронний ресурс] / І. Мікульонок // Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» : веб-сайт. – Режим доступу : <http://kpi.ua/kondratiuk> (дата звернення : 16.04.17). – Назва з екрана.

Осипчук, И. "За то, что Кондратюк построил без единого гвоздя самый большой в мире деревянный амбар, НКВД... объявил его врагом народа" [Текст] / Игорь Осипчук // Факты. – 2017. – 23 февраля. – С. 7.

Юрій Кондратюк: таємниці долі та винаходів [Електронний ресурс] // На скрижалях : веб-сайт. – Режим доступу : https://na-skryzhalyah.blogspot.com/2016/05/blog-post_42.html (дата звернення : 15.04.17). – Назва з екрана.